

DE BUITENSCHOOLESE OPVANG
DOOR DE OGEN VAN KINDEREN

Van avontuur tot structuur

kind &
samenleving

MECHELEN

Opgroeien Vlaanderen
is kansrijk opgroeien

VOORWOORD

Het recht op spelen is een basisrecht uit het Kinderrechtenverdrag. En dat is niet toevallig. Vrij, en zorgeloos kunnen spelen, is zelfs fundamenteel voor onze kinderen. Het is belangrijk voor het ontplooiën van de eigen creativiteit en zelfredzaamheid, maar ook voor de sociale ontwikkeling. Al spelend leren kinderen het allerbelangrijkste wat er is om gelukkig en gezond te kunnen opgroeien.

Het is voor stad Mechelen één van de drijfveren om nog meer in te zetten op kwalitatieve speelomgevingen in de opvang op school, op speelpleinen, binnen en buiten. Voor en na de schooluren, maar ook tijdens de vakantieperiodes worden in Mechelen gemiddeld zo'n 4.500 kinderen per week opgevangen op heel wat toffe plekken en door fantastische begeleiders. Historisch gebeurt dat in Mechelen vaak op de scholen. Dit is niet alleen praktisch voor ouders en kinderen, het is ook beter voor het welbevinden en de link met het schoolgebeuren. Om deze buitenschoolse opvang nog beter en kwalitatiever te organiseren, heeft de Vlaamse overheid beslist om de lokale besturen hier meer verantwoordelijkheid in te geven via het decreet Buitenschoolse Opvang & Activiteiten.

We krijgen van Vlaanderen de regie en de middelen om de opvang voor en na de schooluren en in de vakanties nog beter te ondersteunen. Samen met heel wat Mechelse partners hebben we ondertussen een traject afgelegd en de noden onderzocht. In samenwerking met en na het onderzoek van Kind & Samenleving hebben we gekozen om volop in te zetten op het stimuleren van kwalitatieve speelomgevingen, maar ook in het goed ondersteunen van de begeleiding. Een kwaliteitsvolle buitenschoolse opvang staat of valt immers met haar begeleiding. De nood aan goede ondersteuning en vorming van kinderbegeleiders is duidelijk.

Met deze inspiratiegids hopen we daar een stukje een antwoord op te geven. Een handleiding vol met visie en tips om als kinderbegeleider zelf aan de slag te gaan. Je kunt er je eigen speelomgeving mee bekijken 'door de ogen van de kinderen' en mogelijkheden zien om nog meer in te zetten op speel- en ontwikkelingskansen.

Buitenschoolse opvang is bijzonder omdat het vaak ervaren wordt als een overgangsmoment tussen thuis, school of een hobby. Het wordt dan niet ervaren als een volwaardig speelmoment, maar haast eerder als een wachtkamer. Het was een opvallende conclusie uit ons onderzoek: kinderen moeten vaak wachten. Wachten op ouders, wachten op spelen, wachten op regels en afspraken, wachten tot hun huiswerk klaar is, etc. Verwachtingen die eigen zijn aan de manier van organisatie van onze buitenschoolse opvang.

Door te kijken vanuit het kind-perspectief willen we die wachttijd tijdens opvangmomenten omzetten in kwaliteitsvolle momenten die kinderen een stem geven in hun beleving van 'vrije tijd'. Op die manier kan 'wachten' omgezet worden in 'verwachten' van fijne speel- en ontwikkelingskansen. We pretenderen niet het antwoord op alle vragen te hebben, maar hopen jou met deze brochure toch wat inzichten en ervaringen mee te geven om zo samen te werken aan nog meer speelplezier in onze stad.

Dank voor jullie blijvende inzet en veel leesplezier!

- Schepen van gezin en kinderopvang

INHOUDSTABEL

2	Voorwoord
5	Het hart van de opvang
8	De beleving van de kinderen
9	·· Opvangmomenten
13	·· Gedragingen van kinderen
16	Het cruciale samenspel van speelkansen en zorg
18	·· Speelkansen realiseren...
23	···· ... vanuit de kinderbegeleider
29	···· ... door het aanbieden van geschikt speelmateriaal
37	···· ... door het aanbieden van een goede speelruimte
50	·· Voldoen aan zorgbehoeften
52	···· Honger en dorst
54	···· Rust
56	···· Huiswerkondersteuning
58	···· Verzorging
60	···· Opbergen jassen en tassen
63	De regels van de opvang
64	·· Regels en afspraken zijn nodig, maar...
69	·· Een goede structuur geeft vrijheid van spelen
71	Kortom...

HET HART VAN DE OPVANG

HET HART VAN DE OPVANG

Welkom in de wonderlijke wereld van de buitenschoolse opvang, gezien door de ogen van kinderen. Deze opvang vormt een brug tussen thuis en school, waarin kinderen nieuwe avonturen beleven en vriendschappen smeden. Laten we samen ontdekken wat een opvang kwaliteitsvol maakt.

We doen dat aan de hand van een klein sprookje dat ons leidt naar de essentie van deze unieke omgeving. Wat maakt een buitenschoolse opvang tot een kwaliteitsvolle opvang?

Er was eens, in een kleurrijke en bruisende opvang, een grote tent. **Deze tent was het hart van de opvang**, waar avonturen werden beleefd en vriendschappen werden gesmeed.

In de tent lag **een luchtmatras, symbool voor de belevingskansen** van de kinderen tijdens de opvang.

Een lege matras draagt weinig belofte met zich mee, maar gelukkig waren daar de kinderbegeleiders! Zij waren bedreven in het vullen van deze matras met speelkansen en zorg. Gewapend met de juiste kennis en aandacht, **bliezen zij nieuw leven in de luchtmatras** met elke geboden kans en elke vervulde behoefte. Zo werden de kinderen aangemoedigd om steeds levendiger en actiever te spelen, danspassen te wagen, te springen en hun fantasie de vrije loop te laten.

Maar al snel ontdekten de begeleiders dat zelfs de meest veerkrachtige matras een stevige basis nodig heeft om stabiel te blijven. De structuur van de opvang, verankerd in **regels en routines, vormde deze stabiele ondergrond.** Zonder die stevige basis zou de beleving van de kinderen wankelen en zouden de speelkansen beperkt blijven.

Een luchtmatras blijft ook niet voor eeuwig gevuld met lucht. Zonder voortdurende investering in speelkansen en het inspelen op de zorgbehoeften van de kinderen, zou de matras langzaam leeglopen en de ervaring van de kinderen vervagen.

Daarom werkten de begeleiders, naast het verstevigen van de basis, onvermoeibaar aan het creëren van nieuwe speelmogelijkheden en het tegemoetkomen aan de behoeften van de kinderen. Zij begrepen dat alleen zo de opvang levendig en betekenisvol kon blijven.

Samen creëerden zij een omgeving waar kinderen niet alleen konden spelen en groeien, maar waar zij zich tevens veilig en geborgen voelden. Zo bleef de tent van de opvang standvastig staan, klaar om nog vele avonturen te beleven.

**DE BELEVING
VAN DE
KINDEREN**

DE BELEVING VAN DE KINDEREN

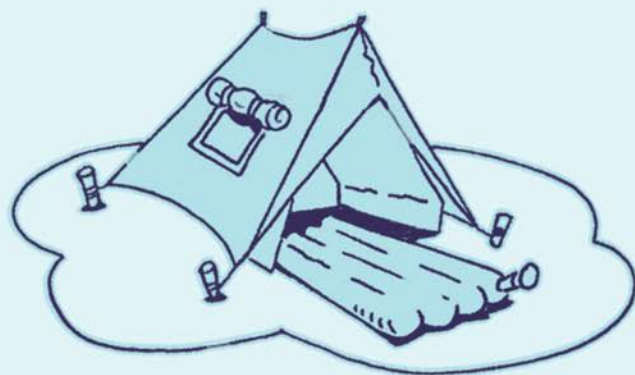
Duik mee in de belevingswereld van de kinderen tijdens de buitenschoolse opvang. We verkennen de drie opvangmomenten:

vooropvang, na-opvang en woensdagnamiddagopvang. En we ontdekken hoe elk moment een unieke ervaring biedt voor de kinderen. Leer meer over de uitdagingen en kansen die deze momenten met zich meebrengen.

Kinderen ervaren de opvang als een overgangsmoment: de opvang vormt een brug tussen thuis en school. Thuis gelden de vertrouwde regels en waarden van de ouders, terwijl op school de focus ligt op het leerproces onder de leiding van leerkrachten. Wanneer de schoolbel klinkt, betreden opvangkinderen een tussenfase, waarin ze zich bevinden op een plek waar doorgaans de richtlijnen van de leerkrachten gelden, maar nu andere begeleiders aanwezig zijn.

Opvangmomenten

In de buitenschoolse opvang kunnen we inspelen op drie opvangmomenten. Elk van deze momenten biedt unieke kansen en brengt uitdagende avonturen met zich mee. Maar laten we niet vergeten waar het écht om draait: de beleving van het kind staat altijd centraal. Want hoe beter we hierop kunnen inspelen, hoe magischer en kwalitatiever jouw opvang zal zijn.

VOOROPVANG: EEN RUSTIGE START VAN DE DAG

In de vroege ochtend, nog voor de schoolbel rinkelt, begint de vooropvang. Het is een tijd waarin de kinderen geleidelijk worden verwelkomd door de opvangbegeleiders. We streven naar een hartelijke ontvangst om de dag goed te beginnen. Met een korte uitleg voor de nieuwkomers zorgen we ervoor dat ze zich meteen thuis voelen in deze nieuwe omgeving. Op die manier wordt de opvang meer dan alleen een tussenstop tussen thuis en school; het wordt een plek waar kinderen kunnen spelen en ontdekken voordat hun schooldag begint. De vooropvang biedt een rustige omgeving waarin de kinderen zich kunnen voorbereiden op de dag die voor hen ligt.

Hoewel de vooropvang korter van duur is dan andere opvangmomenten, is het belangrijk om flexibel te zijn in het aanbieden van activiteiten. Door het geleidelijke aansluiten van kinderen gedurende deze periode, is het cruciaal dat aangeboden activiteiten aanpasbaar zijn aan veranderende groepsgroottes.

Observaties tonen aan dat vooropvang-activiteiten vaak binnen worden gehouden, met enkele uitzonderingen tijdens warmere periodes. Het is zeker een meerwaarde om de kinderen buiten te laten spelen, zeker als ze nog een hele dag achter de schoolbanken doorbrengen.

NA-OPVANG: EEN ACTIEVE AFSLUITING VAN DE DAG

De na-opvang vindt plaats in de late namiddag tot vroege avond, wanneer de kinderen al een volledige schooldag achter de rug hebben. Op dit moment zijn ze klaar om te ontspannen en te genieten van meer actieve bezigheden.

De dynamiek van de na-opvang verschilt aanzienlijk van die van de vooropvang. Terwijl het aantal kinderen tijdens de vooropvang toeneemt, neemt het geleidelijk af gedurende de na-opvangperiode.

Met een uitgebreidere tijdsduur biedt de na-opvang de mogelijkheid voor een gevarieerder en diepgaander scala aan activiteiten die aansluiten bij de behoeften van de kinderen. Het is van cruciaal belang om gezamenlijk op te starten en duidelijkheid te scheppen over de beschikbare speelmogelijkheden, wat de na-opvang tot een waardevolle en plezierige ervaring maakt voor alle betrokkenen.

WOENSDAGNAMIDDAGOPVANG: EEN UITGEBREIDE VERKENNINGSTIJD

De woensdagnamiddagopvang is een uitgebreidere opvang-periode die start rond de middag en kan duren tot in de avonduren. Deze langere duur biedt een unieke gelegenheid om meer diepgaande activiteiten te organiseren en tegemoet te komen aan diverse zorgbehoeften van de kinderen.

Tijdens deze periode kan een meer familiale sfeer gecreëerd worden, waarbij de aanwezige kinderen en begeleiders elkaar beter leren kennen. Dit opent de deur naar meer persoonlijke en geïndividualiseerde activiteiten en projecten.

Op woensdagnamiddag is er ook meer ruimte voor langdurige en talentgerichte activiteiten, waardoor de kinderen optimaal kunnen profiteren van hun opvangervaring.

Gedragingen van kinderen

Tijdens de drie opvangmomenten zien we vier gedragingen van kinderen terugkomen.

WACHTEN OF OVERBRUGGEN

- In de dynamiek van opvangmomenten bestaat er een cruciaal aspect genaamd **wachttijd**. Hierin vertoeven kinderen geduldig in afwachting van een speelmogelijkheid, zoals het vrijkomen van materiaal of de start van een activiteit. Wachttijd wordt vaak ervaren als een positieve overgang, een periode van hoop en verwachting.
- Wanneer een kind zich echter bevindt in een situatie waarin het langdurig passief wacht tot er iets gebeurt, betreden we de wereld van **overbruggingstijd**. Dit signaleert een uitdaging, waarbij de opvang mogelijk niet adequaat inspeelt op de behoeften van het kind. Het manifesteert zich als een periode van verveling en ongemak, waarin het kind niet echt betrokken is bij de situatie. Het probeert de tijd te overbruggen.

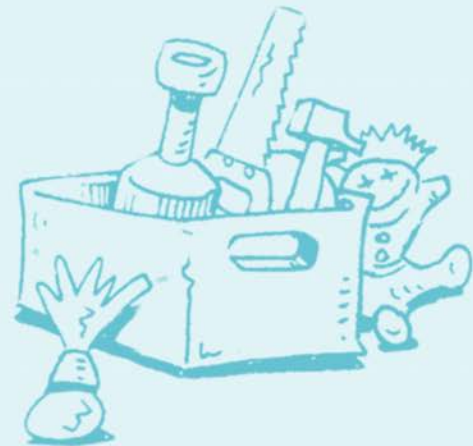
OPPERVLAKKIG SPELEN

- Kinderen komen vrij makkelijk tot spel, maar de intensiteit van dat spel kan verschillen. Kinderen spelen oppervlakkig wanneer de mogelijkheden beperkt zijn, en/of als ze weten dat ze elk moment kunnen worden opgehaald. Ze houden rekening met het feit dat ze makkelijk hun spel kunnen stopzetten, zodat ze direct naar mama of papa kunnen lopen om te vertrekken.

Dit gedrag komt in elke opvangsetting voor. Het zijn de momenten waarbij kinderen zich niet vervelen en niet aan het wachten zijn. Bij elke speelse situatie zal er allicht sprake zijn van **oppervlakkig spel**, maar het wordt een gemiste kans als kinderen alléén maar oppervlakkig spelen en nooit echt diep in een spel opgaan: als ze niet tot intensief spelen komen.

INTENSIEF SPELEN

- Dit is het spel dat kinderen volledig opslokt. Ze vergeten de tijd en willen niet stoppen, zelfs niet als hun ouders arriveren. Dit intensieve spel is een teken van diepgaande betrokkenheid en is ongetwijfeld de meest waardevolle vorm van spelen. Wanneer de omstandigheden geschikt zijn, zullen kinderen zéker tot **intensief spelen** komen.

De precieze omstandigheden en speelkansen bepalen welk van de vier gedragingen aanwezig zijn in de opvang. Wanneer er te weinig wordt ingespeeld op de speelnoden van de kinderen, zullen er veel kinderen zichtbaar de opvang 'overbruggen'. Hoe beter er ingespeeld wordt op de speelnoden van elk kind, hoe groter de kans is dat de kinderen tot intensief spelen komen. Het gedrag dat voor ons een signaal is van een kwalitatieve buitenschoolse opvang.

Het is cruciaal dat een begeleider deze context serieus neemt en kansen biedt voor intensief spelen. Talentgericht werken, waarbij de focus ligt op de individuele interesses en vaardigheden van elk kind, kan hierbij helpen. Door kinderen te stimuleren om hun talenten te gebruiken, wordt overbruggingstijd getransformeerd in kostbare speelmomenten vol vreugde en betrokkenheid.

Door zelf enthousiast en geëngageerd te zijn, kunnen begeleiders een inspirerende omgeving creëren waarin kinderen zich volledig kunnen uitleven. Zo wordt de opvang niet slechts gezien als een tussenstop, maar als een waardevol avontuur waarin elk kind de kans krijgt om te stralen.

Natuurlijk hoeven niet alle speelimpulsen van de kinderbegeleider te komen; een divers aanbod van kwalitatief materiaal en een inspirerende speelruimte, zowel binnen als buiten, zijn net zo belangrijk. En we mogen zeker niet de speelkansen vergeten die ontstaan uit interactie met andere kinderen. Juist doordat de opvang vanzelf zorgt voor zoveel speelkameraden, kan ze een fantastische speelomgeving worden.

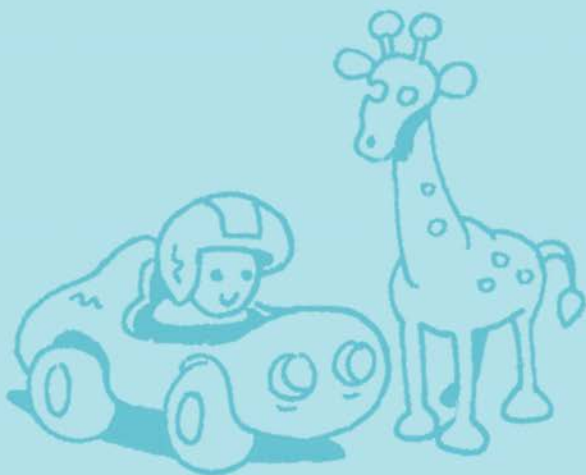
**HET CRUCIALE
SAMENSPEL VAN
SPEELKANSEN
EN ZORG**

HET CRUCIALE SAMENSPEL VAN SPEELKANSEN EN ZORG

Je hebt al een glimp opgevangen van hoe kinderen de opvang ervaren. Nu duiken we dieper in de wereld van speelkansen en zorgnoden. Daarbij bieden we iets speciaals aan voor jullie: checklists die op maat zijn gemaakt voor jouw opvang.

Met deze checklists kun je ontdekken wat er al top is en waar nog ruimte is voor verbetering. En als kers op de taart delen we allerlei slimme tips en tricks om de kwaliteit van jouw opvang naar een hoger niveau te tillen.

Om een kwalitatieve opvang te waarborgen zijn twee insteken van belang:

- **Speelkansen bieden:** de opvang is een plek die kinderen verleidt tot spel. Creëer een omgeving waarin kinderen volop kunnen spelen en hun verbeelding de vrije loop kunnen laten.
- **Zorgnoden beantwoorden:** spelen is de belangrijkste bezigheid van kinderen, maar die activiteit moet 'omkaderd' zijn met de juiste zorg. Luister naar de behoeften van elk kind en bied de nodige ondersteuning en zorg om aan die behoeften te voldoen.

Hoe beter de speelkansen en de zorg zijn georganiseerd, hoe intensiever kinderen zullen spelen tijdens de opvang. Hoe je het aanpakt zien we in het volgende deel.

SPEELKANSEN REALISEREN

Speelkansen realiseren

In de opvang is spelen niet slechts een optie, maar een essentieel recht, verankerd in artikel 31 van het Kinderrechtenverdrag. Een kwalitatieve opvang speelt hierop in door speelkansen te scheppen.

SPELEN EN SPELVORMEN

Spelen is de essentiële manier voor kinderen om de wereld rondom zich te ervaren en te begrijpen. Het gaat niet alleen om bezig zijn of stoom aflaten, maar om echte belevingskansen, ontmoetingen, en de mogelijkheid om zelf invulling te geven aan hun tijd. Spelen is de natuurlijke manier waarop kinderen groeien, leren en betekenis geven aan hun ervaringen. Spelen is dus niet zomaar 'zich bezighouden' of 'vermaak en ontspanning', het is belangrijker dan dat!

Om echte speelkansen te bieden, moeten we als opvang een stevige praktijkvisie op spelen hebben. Hierbij is het belangrijk om de bril van kinderen op te zetten. Kruip in hun huid en denk na over wat een meerwaarde biedt voor de ervaring van de kinderen.

Spelen moet centraal staan in de opvang en er moet deskundig gewerkt worden aan het aanbieden van diverse speelvormen. Belangrijk hierbij is het begrip dat spelen agenda-loos is; het komt spontaan en ontwikkelt zich bij het kind zelf.

Het ene spel lijkt niet op het andere. In de bruisende wereld van spel kunnen kinderen zich uitleven, ontdekken en hun eigen pad volgen. Voor kinderen is 'spelen' iets vanzelfsprekends, maar toch kan het zoveel betekenissen hebben. Het overzicht hieronder geeft al wat inzicht in de vele spelvormen.

Receptief spel

Sociaal spel

Fantasiespel

Constructiespel

Explorerend spel

Uitdagend spel

Regelspel

Herhalend bewegen

Genieten van wat er om je heen gebeurt.

Genieten van het samenzijn.

Doen alsof, mensen of situaties naspelen.

Knutselen, bouwen, veranderen aan je omgeving.

Je omgeving ontdekken en onderzoeken.

Grenzen verleggen, durven.

Spelen met reglementen en met winnen en verliezen.

Genieten van de beweging op zich.

De drie termen die vetgedrukt zijn, zijn als de magische toverdrankjes die de deur openen naar creatief en intensief spel. Het zijn juist deze spelvormen waar we soms te weinig op focussen. Als de opvang niet genoeg ruimte biedt voor deze spelvormen, zal het aanbod altijd een beetje incompleet blijven. Dus, laten we hierop inzetten: bij het inrichten van ons terrein, bij het kiezen van ons speelgoed, en bij het aanmoedigen van spel.

Dat betekent natuurlijk niet dat we de andere spelvormen moeten vergeten, want elk kind heeft zijn eigen unieke noden.

Sommige kinderen willen misschien de hele middag rondrennen en voetballen, en dat is prima: zo hebben ze plezier in de opvang. Anderen duiken misschien liever in het creatieve proces van tekenen en schilderen, of in rollenspellen, of in het bouwen van kampen... waarbij ze hun innerlijke wereld tot leven brengen.

Door te erkennen dat elk kind anders is en verschillende interesses en behoeften heeft, kunnen we een inclusieve en stimulerende speelomgeving creëren waarin elk kind kan schitteren en zichzelf kan zijn. Als je als opvanginitiatief een breed scala aan spelvormen mogelijk maakt, krijgt elk kind de kans om te spelen op een manier die bij hem of haar past.

SPEELKANSEN

Het woord 'speelkansen' is al een aantal keer gevallen, maar wat is dit nu juist en hoe creëer je ze?

Speelkansen verwijzen naar de diverse en uitnodigende mogelijkheden die gecreëerd worden om kinderen te stimuleren en aan te moedigen tot spel.

Dit omvat de ruimte, materialen, activiteiten en interacties die kinderen inspireren tot spontane exploratie, creativiteit en sociale interactie.

Door het bieden van speelkansen kunnen kinderen zich vrijelijk ontwikkelen, hun fantasie verkennen en essentiële vaardigheden zoals probleemoplossend vermogen en samenwerking ontwikkelen, terwijl ze genieten van de magie van spel.

Wie de speelkansen voor kinderen wil optimaliseren, moet zich richten op drie concrete mogelijkheden:

1. Speelkansen vanuit de begeleiding
2. Speelkansen door het aanbieden van geschikt speelmateriaal
3. Speelkansen door het aanbieden van een goede speelruimte.

Per mogelijkheid gaan we dieper in op hoe je de speelkansen kan optimaliseren.

1. SPEELKANSEN VANUIT DE KINDERBEGELEIDER

De rol van de begeleider

Kinderbegeleiders vervullen natuurlijk verschillende rollen en vaak min of meer tegelijk:

- het bieden van speelkansen
- het verstrekken van zorg
- het handhaven van regels
- het onderhouden van contacten met ouders
- het doen van administratie

Maar laten we nu inzoomen op wat wellicht de belangrijkste rol is van de kinderbegeleider: het bieden van speelkansen.

Kinderbegeleiders hebben een belangrijke rol in het creëren en faciliteren van speelkansen. Door kinderen te observeren, spelimpulsen te geven en actief deel te nemen aan hun spel, zullen begeleiders het spel van kinderen verrijken en hun ontwikkeling stimuleren.

Deskundige kinderbegeleiding stimuleert de verbeelding van kinderen en geeft hun de nodige steun om nieuwe ervaringen op te doen.

Als kinderbegeleider is het cruciaal om flexibel te zijn en verschillende rollen te kunnen aannemen die inspelen op de speelnoden van de kinderen.

1. SPEELKANSEN VANUIT DE KINDERBEGELEIDER

- **De spelimpuls-goeroe:** Laat de begeleider schitteren door kinderen te observeren en hen te voorzien van inspirerende spelimpulsen. Een kleine actie of suggestie kan kinderen inspireren en de spelervaring van kinderen naar nieuwe hoogten tillen! Maar, vergeet niet, improvisatie is de sleutel.
- **De magische materiaalverschaffer:** Voorzie spelmateriaal als een ware tovenaar die zijn toverstaf zwaait! Elke keer hetzelfde materiaal op dezelfde manier aangeboden krijgen, gaat al snel vervelen. Maak dus leuke en verrassende combinaties met het aanwezige materiaal. Denk aan een mix van fietsjes en kegels voor een speels parcours, of autootjes, ballonnen en een waterbassin voor een carwash namiddag.
- **De spelende sidekick:** Niets is waardevoller dan de momenten waarop begeleiders actief meespelen met de kinderen. Dat creëert een betrokken sfeer en laat zien dat volwassenen het spel van de kinderen waarderen. En aan het einde van de dag? Dan is 'meespelen' wellicht de kers op de taart van een geslaagde opvangdag. Het gaat dan vaak nog om een kleine groep kinderen, waardoor het als begeleider veel makkelijker is om je aandacht op deze groep te vestigen door gewoon leuk mee te spelen.
- **De meester van spelaanbod:** In deze rol heeft de begeleider een voorbereid spelaanbod. Stapsgewijs voorbereide activiteiten bieden een speciale spanning in de opvangdag: er zijn momenten van opbouwende anticipatie en hoogtepunten die de dag onvergetelijk maken. Experimenteer met verschillende spelaanbodstijlen en ontdek wat het beste werkt voor jullie opvang. Deze rol biedt ook kansen voor oudere kinderen: je zou hen kunnen laten participeren in de planning of het aanbod.

1. SPEELKANSEN VANUIT DE KINDERBEGELEIDER

We willen nog even benadrukken dat je als begeleider deze speelse rollen niet voortdurend, en op élk moment kunt opnemen. Je bent immers ook bezig met die andere rollen, niet-speelse rollen. Wel moet je als kinderbegeleider erover waken dat je voldoende tijd besteedt aan de speelse rol.

Hulp van oudere kinderen

We willen er graag op wijzen dat oudere kinderen in de opvang in staat zijn om enige verantwoordelijkheid op te nemen.

Het actieonderzoek dat aan de basis ligt van deze publicatie heeft zelfs uitgewezen dat ze hiervoor vragende partij zijn. Ze laten weten

dat ze met veel plezier tijdens de opvanguren het terrein willen schoonmaken. Door ze een speciaal hesje te geven, kunnen ze zichzelf tijdens fantasierijke spelletjes volledig inleven in deze nieuwe rol.

Bovendien zijn ze graag betrokken bij het uitvoeren van kleine taken. Als je dus behoefte hebt aan hulp bij het klaarzetten van stoelen, het bedenken van een nieuw spel, of het ondersteunen van andere kinderen die hun huiswerk maken, kun je dit gerust vragen aan de oudste kinderen in de opvang.

CHECKLIST: SPEELKANSEN VANUIT DE BEGELEIDER

Zorgen jullie voor een omgeving die speelkansen stimuleert en faciliteert?

- We hebben een omgeving gecreëerd die speels en uitnodigend is, met diverse materialen en ruimte voor verbeelding.
- We hebben inspanningen geleverd, maar er is nog ruimte voor verbetering in het creëren van een stimulerende speelomgeving.
- We moeten nog beginnen met het creëren van een speelvriendelijke omgeving.

Observeren jullie het spel van kinderen en bieden jullie spelimpulsen aan indien nodig?

- We zijn actief bezig met het observeren van het spel van kinderen en bieden regelmatig impulsen om hun spelervaring te verrijken.
- We observeren soms het spel, maar kunnen meer actief zijn in het bieden van spelimpulsen.
- We moeten nog leren hoe we het spel van kinderen effectief kunnen observeren en impulsen kunnen bieden.

Kunnen jullie flexibel verschillende rollen aannemen die inspelen op de behoeften van kinderen tijdens het spel?

- We kunnen gemakkelijk verschillende rollen aannemen om in te spelen op de behoeften van de kinderen tijdens het spel.
- We proberen flexibel te zijn, maar vinden het soms moeilijk om verschillende rollen aan te nemen tijdens het spel.
- We moeten nog leren hoe we flexibel kunnen zijn en verschillende rollen kunnen aannemen tijdens het spel.

Spelen jullie actief mee met de kinderen om een betrokken sfeer te creëren?

- We spelen regelmatig actief mee met de kinderen om een betrokken sfeer te creëren en hun spel te waarderen.
- We proberen soms actief mee te spelen, maar kunnen dit meer consistent doen.
- We moeten nog leren hoe we actief kunnen meespelen met de kinderen en een betrokken sfeer kunnen creëren.

Bieden jullie gevarieerd spelaanbod en experimenteren jullie met verschillende spelstijlen?

- We bieden gevarieerd aanbod en experimenteren regelmatig met verschillende spelstijlen om de interesse van kinderen te prikkelen.
- We bieden soms gevarieerd spelaanbod, maar kunnen meer experimenteren met verschillende spelstijlen.
- We moeten nog beginnen met het ontwikkelen van gevarieerd spelaanbod en het experimenteren met verschillende spelstijlen.

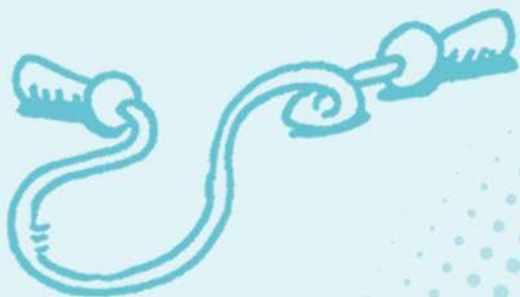
OPTIMALISERING VAN SPEELKANSEN DOOR DE BEGELEIDING

- **Stimuleer en faciliteer speelkansen.** Creëer een omgeving waarin kinderen worden aangemoedigd om te spelen en te ontdekken. Zorg voor voldoende ruimte en diverse materialen die de verbeelding en creativiteit van kinderen stimuleren.
- **Observeer en bied spelimpulsen.** Observeer het spel van kinderen en geef waar nodig impulsen om hun spelervaring te verrijken. Een kleine suggestie of aanmoediging kan het spel van kinderen naar nieuwe hoogten tillen.
- **Wees flexibel en neem verschillende rollen aan.** Als begeleider is het belangrijk om flexibel te zijn en verschillende rollen aan te nemen die inspelen op de behoeften van de kinderen tijdens het spel. Dit kan variëren van de rol van deelname aan het spel tot het bieden van ondersteuning op de achtergrond.
- **Creëer een betrokken sfeer door actieve deelname.** Speel actief mee met de kinderen en toon betrokkenheid bij hun spel. Dit laat zien dat volwassenen het spel van de kinderen waarderen en moedigt een betrokken sfeer aan.
- **Bied gevarieerd spelaanbod en experimenteer met verschillende spelstijlen.** Bereid gevarieerd spelaanbod voor dat de verbeelding en nieuwsgierigheid van kinderen prikkelt. Experimenteer met verschillende spelstijlen en ontdek wat het beste werkt voor de groep kinderen waar je mee werkt.

2. SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN GESCHIKT SPEELMATERIAAL

Een gevarieerd aanbod van speelgoed en spelmaterialen is essentieel, willen we kinderen kansen geven om intensief te spelen. Denk aan activiteiten zoals het bouwen van een cross-parcours of het aanbieden van groot bouw materiaal voor hutten en kampen. Zeker op woensdagen, wanneer kinderen vaak langer aanwezig zijn, is er meer ruimte voor intensief spelen.

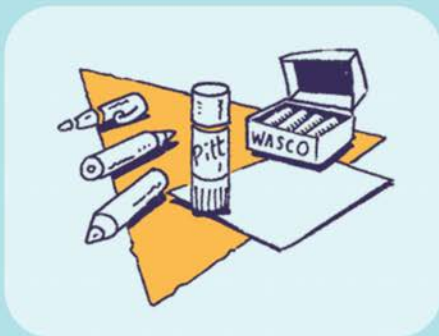
Zorg voor een breed gamma aan spelmaterialen

In de wereld van spelen en verbeelding, is er een schat aan speelmogelijkheden te vinden. Van glanzend nieuw speelgoed tot alledaagse voorwerpen en kosteloos materiaal, de diversiteit is grenzeloos. Kinderen halen vaak evenveel voldoening en creativiteit uit het gebruik van alledaagse voorwerpen zoals stenen, takken, en eenvoudige materialen zoals touw, kurk en karton. Elk item fungeert dan als multi-inzetbaar speelgoed dat de verbeelding en het spel van kinderen stimuleert.

Een kwaliteitsvolle opvang zorgt voor een gevarieerd aanbod aan spelmaterialen. Op de volgende pagina vind je een overzicht van spelmaterialen, waardoor je een goed schematisch inzicht krijgt in de mogelijkheden.

OVERZICHT VAN SOORTEN SPEELMATERIAAL

KNUTSELMATERIAAL (BASIS)   **KNUTSELMATERIAAL (EXTRA)**

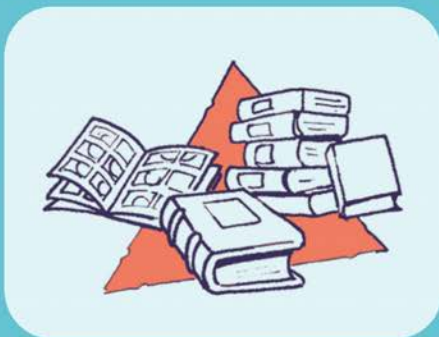
FANTASIESPEL (KLEIN)

FANTASIESPEL (GROOT)

BOEKEN EN STRIPS

PUZZELS

CONSTRUCTIESPEL (KLEIN)

CONSTRUCTIESPEL (GROOT)

ROLLEND MATERIAAL

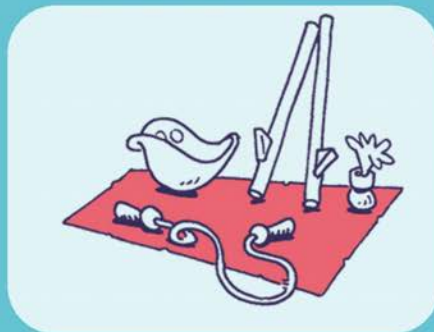
GEZELSCHAPSPEL

REGELSPEL, SPORT

BEWEGINGSPEL

2. SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN GESCHIKT SPEELMATERIAAL

Hoe bied je het materiaal aan?

Denk na over de wijze waarop je het materiaal ter beschikking stelt. Kleurpotloden en een bal zullen waarschijnlijk vrij beschikbaar zijn, terwijl een tas met hockeysticks dat niet zal zijn. Het is duidelijk dat als we alles aan het toeval overlaten, het materiaal snel een rommeltje wordt.

Aan de andere kant is alles achter gesloten deuren houden en alleen de kinderbegeleider laten beslissen wat eruit komt ook geen goede aanpak. Op die manier krijgen kinderen geen kans om hun eigen spel te ontwikkelen.

Niet al het materiaal wordt op dezelfde manier aangeboden. Laten we eens naar de categorieën kijken.

BINNENMATERIAAL

- **Materiaal in specifieke speelzones.** Dit materiaal staat vrij beschikbaar in een bepaalde speelzone, zoals een bouwhoek met diverse bouwblokken. Kinderen kunnen dit materiaal altijd gebruiken, maar alleen binnen deze zone. Alle spullen zijn zichtbaar en overzichtelijk geordend.
- **Vrij beschikbaar materiaal** voor de hele opvang. Denk aan items als strips en verkleedmateriaal. Kinderen kunnen dit materiaal overal in de opvang gebruiken. Ze kunnen het meenemen naar waar ze willen spelen en brengen het na gebruik terug.

2. SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN GESCHIKT SPEELMATERIAAL

- **Materiaal op aanvraag.** Dit materiaal staat zichtbaar opgesteld, bijvoorbeeld in kasten achter transparante deuren. Kinderen worden uitgenodigd om het te gebruiken door het te zien. De kinderbegeleider houdt bij welk kind materiaal ontleent, en dat kind is verantwoordelijk voor het terugbrengen ervan.
- **Begeleid materiaal.** Voorbeelden zijn gezelschapsspellen met veel onderdelen. Dit materiaal staat niet altijd zichtbaar. De kinderbegeleider bepaalt wanneer het kan worden gebruikt, plaatst het centraal en legt uit hoe het te gebruiken.

BUITENMATERIAAL

- **Vrij beschikbaar buitenmateriaal.** Dit materiaal is bedoeld voor buiten en wordt vaak opgeslagen in een soort tuinhuisje of berging buiten. Hierdoor hoeven kinderen niet ver te lopen om het te halen.
- **Buitenmateriaal op aanvraag.** Voorbeeld hiervan is een speciale bal. Dit materiaal wordt opgeborgen in de buurt van de buitenruimte. Het is handig als de kinderbegeleider de naam bijhoudt van het kind dat het materiaal leent, zodat duidelijk is wie verantwoordelijk is voor het terugbrengen ervan.

Zorg ervoor dat elk type materiaal in een duidelijke categorie wordt geplaatst en zorg voor een passende manier van opbergen.

CHECKLIST: SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN GESCHIKT SPEELMATERIAAL

Is er een breed gamma aan zichtbaar speelmateriaal waar kinderen naar kunnen vragen?

- Ja, dat is een principe dat werkt.
- Het materiaal is niet zo zichtbaar aanwezig, en we zeggen vaak neen.
- Deze werkwijze gebruiken wij eigenlijk niet.

Hanteren jullie in de opvang speelhoeken, waar specifiek speelmateriaal beschikbaar is?

- Ja! Zo hebben we er verschillende. Dat is een principe dat prima werkt bij ons.
- We hebben enkele speelhoeken, maar het materiaal daarin is eerder beperkt.
- Feitelijk hebben we geen materiaal in speelhoeken.

Hebben jullie een systeem waarmee kinderen zelf speelmateriaal kunnen uitlenen en terugbrengen?

- Ja! Wij passen zo'n systeem toe en besteden veel aandacht aan het goed functioneren ervan.
- We hebben een werkwijze die daar min of meer op lijkt. Maar niet zo uitgedokterd in detail.
- Wij maken helemaal geen gebruik van dit systeem.

Hebben jullie materiaal voor groot fantasiespel?

- We hebben volop van dat materiaal en ook voor kinderen van alle leeftijden.
- We hebben dat in mindere mate, en eerder voor de kleintjes.
- Dat hebben we amper.

Hebben jullie materiaal voor groot constructiespel?

- Ja, we hebben volop van dat materiaal. Niet alleen voor 'kampjes', maar ook voor 'kampen'!
- Ja, we hebben dat in mindere mate, en eigenlijk is het materiaal iets te beperkt of te fragiel.
- Dat hebben we amper.

Hebben jullie speciaal knutselmateriaal?

- Ja, we hebben volop van dat materiaal om te modderen en gecontroleerd te rotzooien.
- Ja, het gebeurt dat we materiaal aanbieden dat verder gaat dan kleuren, tekenen, ...
- Dat hebben we amper.

Hebben jullie materiaal voor sportachtig spel?

- Ja, we hebben volop van dat materiaal voor allerlei bewegingsspel.
- We hebben wel enkele spullen zoals hockey, stelten, mousseballen...
- We bieden uitsluitend gewone ballen aan voor balspel. Dat is alles.

OPTIMALISERING VAN SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN GESCHIKT SPEELMATERIAAL

- **Bekijk het overzicht van speel-materiaal.** Bepaal welke categorieën ontbreken of ondervertegenwoordigd zijn. Maak vervolgens een lijst met ideeën om het materiaal aan te vullen en plan hoe dit kan worden aangeschaft. Het is een goed idee om kinderen hierbij te betrekken en hen mee te laten nadenken.
- **Denk na over hoe elk materiaal wordt aangeboden.** Maak een duidelijk onderscheid tussen verschillende soorten materiaal: 'vrij te nemen materiaal zonder vragen', 'materiaal waar kinderen om moeten vragen', 'materiaal dat alleen onder begeleiding gebruikt kan worden', enzovoort.
- **Bekijk ook op welke manier de verschillende materialen worden opgeborgen.** Er zijn verschillende opties zoals bakken, koffers, kasten met dichte deuren, kasten met transparante deuren, rekken, enzovoort. Zorg ervoor dat voor elk systeem een geschikte opbergoplossing is.
- **Denk na over de locatie van de opberging.** Is het materiaal op de juiste plek opgeborgen? Staat de kast niet in de weg van ander spel? Is het buitenmateriaal ook daadwerkelijk buiten beschikbaar? Zorg ervoor dat het op logische plaatsen staat.
- Houd er rekening mee dat er ook materiaal is dat kinderen alleen onder strikte begeleiding kunnen gebruiken. Dit materiaal kan buiten het zicht worden opgeborgen, bijvoorbeeld op de plek waar ook de voorraad wordt bewaard (en de kerstboom).

3. SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE

Het terrein, zowel binnen als buiten, vormt de speelarena waar magie plaatsvindt (of niet, wanneer je slechts beschikt over een betegelde vlakte).

Een goed ontworpen speelterrein met diverse zones en natuurlijke elementen is als een canvas waarop verschillende vormen van spel tot leven komen. Buiten spelen is geweldig, maar laten we ook de binnenruimte niet vergeten.

De binnenruimte

Laten we eens kijken hoe we de binnenruimte kunnen verbeteren.

Ga er altijd vanuit dat de inrichting beter kan en dat er altijd kansen zijn die je hebt laten liggen. Begin nooit zomaar ter plekke met het schuiven van meubels of het uitproberen van opstellingen.

Een slimmere aanpak is om een plattegrond (op schaal) te tekenen van de lokalen. Op zo'n plattegrond kun je snel verschillende mogelijkheden uitproberen, bijvoorbeeld door met uitgeknipte papiertjes te werken die meubelstukken voorstellen.

3. SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BINNEN

- **Zones creëren.** Een goede binnenruimte is nooit zomaar één grote zaal. Het is een plek waarbinnen 'kamers' zijn gemaakt, ook wel bekend als hoeken, hoewel ze niet altijd in een hoek staan! Het idee is om een grote ruimte op te delen in diverse zones, met daar tussenin de nodige looplijnen. Deze hoeken of zones bieden verschillende speelkansen, zoals een knutselatelier, een leeshoekje of zelfs een mini-sporthal.

Deze zones krijgen een plek, een bepaalde begrenzing en worden ingericht en uitgerust in functie van een specifieke bezigheid. Dat kan iets eenvoudigs zijn, zoals een rustig leeshoekje of een verkleedhoekje, maar je kan ook een stap verder gaan en een knutselatelier, een dansstudio of een mini-sporthal creëren.

Je kan zones creëren met behulp van groter meubilair, 'valse' wanden en doeken. Ook kan je matten of plankenvloeren gebruiken, of andere materialen die beschikbaar zijn. Je zult verrast zijn door de hoeveelheid creatieve mogelijkheden die er zijn, zelfs als je alleen maar met je bestaande spullen werkt, zoals tafels, kasten, tapijten, enzovoort.

3. SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BINNEN

- **Ruimte optimaliseren.** Vaak is er meer binnenruimte dan je daadwerkelijk gebruikt. Een onderbenut berghokje kan bijvoorbeeld worden omgetoverd tot een speelhuisje. Een overdekte zone die nu ongebruikt blijft, kan worden omgevormd tot een sportveldje. Ook kun je proberen de ruimte in kasten beter te benutten, bijvoorbeeld door ze efficiënter in te delen. Zoek naar extra mogelijkheden en ruimte in de randen van de binnenruimte en denk na over de extra mogelijkheden die dat zou kunnen bieden.

- **Gedeelde ruimte optimaliseren.** Soms is de binnenruimte ook gedeelde ruimte, bijvoorbeeld een ruimte die ook als refter dient. Een alternatieve opstelling en/of inrichting kan ook voor de refter een verbetering betekenen. In het beste geval krijgt de refter iets meer de uitstraling van een restaurant. Een win-win situatie!
- **Analyseer welke speelkansen ontbreken.** Bekijk welke speelkansen er nu zijn en welke ontbreken. Zo krijg je een beeld van de 'ontbrekende' speelkansen en kun je je afvragen welke zones je binnen wilt creëren om deze speelkansen mogelijk te maken.

CHECKLIST: SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BINNEN

Zijn er binnen verschillende bodembedekkingen?

- Ja, meer dan drie, en je kunt er verschillende dingen op spelen.
- Ja, er zijn er twee of drie.
- Neen, we hebben slechts één soort bodembedekking.

Zijn er binnen vaste niveauverschillen?

- Ja, diverse, allemaal met eigen speelkansen.
- Ja, er is ergens een niveauverschil, maar niet meer dan één.
- Neen, alles is op hetzelfde niveau.

Is er een sfeer van geborgenheid waarin de speelkansen zitten geïntegreerd?

- Ja, het is binnen gezellig en functioneel.
- Het is wat behelpen om rust te creëren.
- Eigenlijk niet, er hangen wel wat sfeerdingen aan de muur, maar dat is het.

Is de oppervlakte van de opvang groot genoeg voor het aantal kinderen?

- Elk kind kan, als het dat wilt, een rustig plekje vinden.
- Op het drukste moment is onze binnenruimte wat beperkt.
- De ruimte voelt meestal wat te klein aan.

Worden er zones gemaakt door de opstelling van wanden en meubels?

- Ja. Stevig, goed geordend, en met bewuste aandacht voor zonering.
- Ja, maar het is wat behelpen met de meubels die we hebben, of met de kamers die er toevallig zijn.
- Neen, eigenlijk voelt het meer aan als één ruimte zonder meer.

Zijn er hoekjes die geschikt zijn voor rustig spel?

- Ja, er zijn geborgen plekjes waar kinderen ongestoord kunnen zitten en liggen,
- Ja, maar dat is toch eerder beperkt.
- Neen, eigenlijk enkel stoelen en tafels voor rustig spel.

CHECKLIST: SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BINNEN (VERVOLG)

Zijn er plekken binnen die geschikt zijn voor bewegingsspel, zoals rennen, klauteren of sportachtig spelen?

☐	Ja, die plekken zijn er. Kinderen kunnen er nogal ongestoord en zonder storen hun bewegingsspel doen.	
☐	Het is behelpen, de kans op storing met ander spel is nadrukkelijk aanwezig.	
☐	Echt bewegingsspel kan binnen feitelijk niet.	

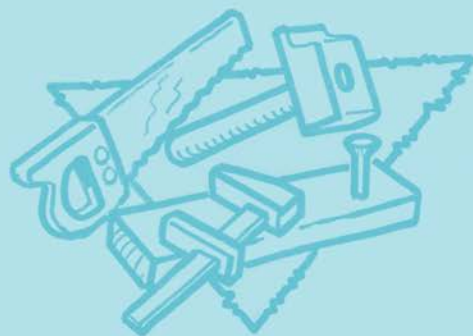
Zijn er plekken binnen die geschikt zijn voor creatieve spelvormen?

☐	Ja, er zijn speelhoeken die daar precies op gericht zijn. Spelen met kussens, een zandbak, ...	
☐	Dit kan, maar het materiaal hiervoor is beperkt.	
☐	Eigenlijk zijn er geen plekken die daar op bedacht zijn, alleen wat spelmaterialen hebben we hiervoor.	

OPTIMALISERING VAN SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BINNEN

- **Begin met het tekenen of zoeken van een plattegrond** van de huidige binnenspeelruimte. Dit zal dienen als basis voor je ideeën voor veranderingen. Markeer op de plattegrond waar alles momenteel staat in de bestaande toestand.
- **Duid op het plan aan waar kinderen graag spelen en waar niet.** De gebieden waar minder fijn wordt gespeeld, zijn plekken waar we mogelijk veranderingen kunnen aanbrengen. Benoem ook welke spelvormen nu niet goed aan bod komen in de binnenruimte.
- **Bekijk of er ongebruikte ruimte is** in de opvang. Dit is een kans voor extra speelkansen!
- **Zoek naar hulp bij het ontwerpen van een creatieve inrichting** van de binnenruimte. Dit kan bijvoorbeeld samen met de kinderen gebeuren.
- **Experimenteer met zonering.** Probeer tijdelijke opstellingen uit, die je bedenkt en maakt samen met de oudere kinderen. Gebruik hierbij materialen die je eerder nog niet hebt gebruikt, zoals doeken, matten of een oud schoolbord dat tussen enkele kasten word geklemd...

3. SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE

De buitenruimte

Laten we ook eens kijken hoe we de buitenruimte verbeteren. Net als bij de binnenruimte geldt hier dat je buitenterrein altijd verbeterd kan worden.

Aanpassingen aan de buitenruimte kunnen duur zijn, zoals grondwerken en groenaanplantingen, maar dat hoeft niet altijd zo te zijn.

Je kan slim aan de slag gaan met verschillende materialen, zoals nadars, plantenbakken, grondverf, gerecupereerde tuinbergingen... om significante veranderingen te realiseren.

- **Maak werk van een gezondeerd terrein.** Zorg ervoor dat je buitenterrein diverse zones heeft, elk met zijn eigen speelkansen. In sommige gevallen, zoals bij een betegelde speelplaats, kan dit een nieuw ontwerp vereisen. Zo'n project vergt tijd en middelen, maar het is de moeite waard, omdat het de speelkansen aanzienlijk verbetert. Werk in dat geval met verschillende bodembedekkingen, groenaanplantingen, niveauverschillen, enzovoort.

3. SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BUITEN

- **Heb aandacht voor de begrenzing van de zones.**
Zorg ervoor dat de begrenzing van de zones duidelijk zichtbaar is. Een zone hoeft niet afgesloten te zijn, maar de begrenzing moet wel in één oogopslag te zien zijn.
- **Voorzie ook zones voor specifiek spel.** Reserveer sommige zones voor specifieke activiteiten, zoals een zone om hutten te bouwen, zones waar met de bal mag worden gespeeld, een leeszone, of een zone waar kleine kinderen kunnen spelen wanneer het hen te druk wordt. Het is belangrijk dat deze zones goed zijn aangeduid en dat kinderen weten waar ze terecht kunnen voor verschillende soorten spel.
- **Maak gebruiksregels per zone.** Elke specifieke zone zal specifieke regels vereisen. Werk aan regels die kansen bieden voor spel en die aangeven hoe een spel goed kan verlopen. Dit is iets anders dan regels die alleen maar dingen verbieden.

CHECKLIST: SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BUITEN

Zorgen jullie voor een omgeving die spelkansen stimuleert en faciliteert?

- Absoluut - we hebben een omgeving gecreëerd die speels en uitnodigend is, met diverse materialen en ruimte voor verbeelding.
- We hebben inspanningen geleverd, maar er is nog ruimte voor verbetering in het creëren van een stimulerende speelomgeving.
- We moeten nog beginnen met het creëren van een speelvriendelijke omgeving.

Zijn er buiten niveaoverschillen?

- Ja, er zijn meerdere soorten niveaoverschillen, telkens met hun eigen soort spelkansen.
- Ja, er is ergens een niveaoverschil, maar niet meer dan één.
- Neen, het terrein is overal even vlak.

Is er buiten groen, zoals bomen of struiken?

- Ja, en de bomen en struiken bieden ook spelkansen.
- Er is groen, maar veeleer in de rand.
- Eigenlijk is er weinig of geen groen.

Is de oppervlakte van de opvang groot genoeg voor het aantal kinderen?

- Elk kind kan, als het dat wil, een rustig plekje buiten vinden.
- Op het drukste moment is onze buitenruimte wat krap.
- Vaak is onze buitenruimte eigenlijk te klein.

Kunnen kinderen buiten verstoppertje spelen?

- Ja, er zijn allerlei hoekjes en kantjes die dat toelaten.
- De verstopplekjes zijn eerder beperkt.
- Eigenlijk kan dat niet.

Zijn er plekken die geschikt zijn voor rustig spel?

- Ja, er zijn geborgen plekjes waar kinderen ongestoord kunnen zitten en liggen.
- Ja, maar dat is toch eerder beperkt.
- Neen, eigenlijk enkel stoelen en tafels voor rustig spel.

CHECKLIST: SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BUITEN (VERVOLG)

Zijn er plekken buiten die geschikt zijn voor bewegingsspel, zoals rennen, klauteren of sportachtig spelen?

Ja, die plekken zijn er. Kinderen kunnen er nogal ongestoord en zonder anderen te storen hun bewegingsspel doen.

Je kunt bij ons wel rennen, en er staan enkele goaltjes, .. Maar dat is het zowat.

Neen, er staat overal wat in de weg..

Zijn er plekken buiten die geschikt zijn voor creatieve spelvormen?

Ja, er zijn verschillende zones die heel geschikt zijn voor creatief spelen: een zandbak, een podium, een ruige zone, speelnatuur, ...

Onze buitenruimte biedt wel wat beperkte kansen voor creatief spelen.

Eigenlijk zijn er geen plekken die daar op bedacht zijn, alleen wat spel materiaal hebben we hiervoor.

OPTIMALISERING VAN SPEELKANSEN DOOR HET AANBIEDEN VAN EEN GOEDE SPEELRUIMTE BUITEN

- **Als je buitenruimte niet meer is dan een betegelde vlakte**, is ze zeker niet geschikt om te spelen. In zo'n geval is het belangrijk om te overwegen of een nieuwe inrichting mogelijk is. Dit kan ingrijpend en kostbaar zijn, maar het is noodzakelijk om kinderen een goede buitenruimte te bieden.
- **Teken of zoek een plattegrond van de huidige buitenspeelruimte.** Dit zal de basis vormen voor je ideeën voor veranderingen. Markeer waar alles momenteel staat in de bestaande situatie. Zelfs bij kleinere aanpassingen is het verstandig om te beginnen met een plan van de bestaande situatie.
- **Verzamel inspirerende afbeeldingen** en bespreek deze met de andere begeleiders. Je kan ook de kinderen hierbij betrekken. Afbeeldingen kunnen nieuwe ideeën opleveren en vormen de basis voor veranderingen.
- **Experimenteer met tijdelijke opstellingen.** Het materiaal dat je hiervoor gebruikt hoeft niet per se weerbestendig te zijn. Je kunt bijvoorbeeld een parcours maken met kartonnen dozen.
- **Verzamel groter materiaal dat kan helpen bij het structureren** van de ruimte, zoals dranghekken, steunen voor verkeersborden, een indianentent, industriële fruitbakken, enzovoort. Hiermee kun je leuke ruimtes creëren die flexibel zijn, en je kan samen met kinderen werken aan (tijdelijke) inrichtingen.

VOLDOEN AAN ZORGBEHOEFTE

Voldoen aan zorgbehoeften

Naast speelkansen bieden, is het vervullen van zorgbehoeften van het grootste belang. In dit deel gaan we in op de diverse zorgbehoeften van kinderen en hoe kinderbegeleiders hierop kunnen inspelen.

ZORG EN WELZIJN

Van het bieden van een gezonde snack tot het creëren van rustgevende ruimtes, elk aspect van zorg draagt bij aan het welzijn en de tevredenheid van kinderen tijdens hun verblijf in de buitenschoolse opvang.

De zorg is tijdens elk opvangmoment belangrijk, maar hoe langer de opvang duurt hoe meer zorgnoden zich zullen stellen. We focussen daarom op de zorg tijdens een woensdagnamiddag.

Wie de zorgbehoeften voor kinderen wil optimaliseren, moet zich richten op vijf concrete noden:

1. Nood aan eten en drinken
2. Nood aan rust
3. Nood aan huiswerkondersteuning
4. Nood aan verzorging
5. Nood aan opbergruimte voor jassen en tassen

Per nood gaan we dieper in op hoe je de zorgbehoeften kan optimaliseren.

CHECKLIST: EET- EN DRINKMOMENTEN

Een gezonde snack en water bieden energie voor de avonturen die komen gaan.

Hebben jullie een ruimte voorzien waar de kinderen 's middags kunnen lunchen?

- We hebben niet alleen een binnenruimte, maar ook een buitenruimte waar de kinderen 's middags kunnen smullen.
- Ja, we hebben een gezellige binnenruimte waar kinderen kunnen genieten van hun lunchpauze.
- Helaas, we hebben momenteel geen specifieke ruimte voor kinderen om hun middagmaal te nuttigen.

Voorzien jullie eten en drinken voor kinderen die geen lunch mee hebben?

- We zorgen ervoor dat er altijd iets te eten is voor kinderen die geen lunch van thuis meebrengen. Hierbij houden we rekening met verschillende religies en allergieën.
- Soms hebben we wat lekkers in de voorraadkast voor noodgevallen.
- Als er geen eten beschikbaar is, deelt een begeleider haar eigen lunch met een kindje in nood, en soms willen andere kinderen ook wel hun lunch delen.

Geven jullie kinderen die dit graag willen extra verantwoordelijkheden voor, na en/of tijdens het lunchen?

- Oudere kinderen krijgen verantwoordelijkheden, zoals het uitdelen van drankjes en het verzorgen van muziek tijdens de maaltijden.
- Af en toe worden kinderen gevraagd te helpen bij het klaarmaken van de tafels en stoelen, maar dit is niet altijd het geval.
- Alle kinderen eten samen, dus alleen begeleiders kunnen taken op zich nemen.

OPTIMALISERING VAN EET- EN DRINKMOMENTEN

- **Kies een eetsysteem dat aansluit bij de behoeften van de kinderen.** We streven ernaar om een eetsysteem te implementeren dat perfect past bij de behoeften van onze kinderen. Of het nu gaat om buffetstijl, zelfbediening of bediende maaltijden, we willen ervoor zorgen dat elk kind comfortabel en tevreden is tijdens de maaltijden.
- **Bied zowel binnen als buiten eetgelegenheden aan,** bij mooi weer. Genieten van eten moet niet beperkt blijven tot binnen! We bieden zowel binnen als buiten gezellige eetgelegenheden aan, vooral bij mooi weer. Zo kunnen kinderen optimaal genieten van hun maaltijden en de frisse buitenlucht.
- **Organiseer regelmatig gezamenlijke eetmomenten.** Samen eten versterkt de banden tussen kinderen en met de begeleider, en bevordert een gezellige sfeer. Voorzie daarom minstens één gezamenlijk eetmoment waarbij alle kinderen samen aan tafel kunnen zitten en van elkaars gezelschap kunnen genieten.
- **Zorg voor een gezonde en neutrale oplossing voor kinderen zonder lunch.** We willen ervoor zorgen dat alle kinderen de mogelijkheid hebben om te genieten van een gezonde maaltijd, zelfs als ze hun lunch vergeten zijn. Daarom bieden we een gezonde en neutrale oplossing aan voor kinderen zonder lunch, zodat ze niet met een lege maag hoeven te blijven.
- **Geef oudere kinderen verantwoordelijkheden** rondom eten en drinken. Oudere kinderen kunnen een belangrijke rol spelen bij het uitdelen van eten en drinken en het helpen van begeleiders tijdens de maaltijden. Dit bevordert niet alleen hun gevoel van verantwoordelijkheid, maar ook hun betrokkenheid bij de gemeenschap en hun sociale vaardigheden.

CHECKLIST: NOOD AAN RUST

Een rustige plek om te ontspannen is essentieel voor het opladen van de batterijen en het bevorderen van welzijn.

Nestfunctie is een omgeving waar kinderen zich kunnen terugtrekken, waar ze kunnen rusten en waar ze vrij kunnen spelen met andere kinderen.

Bieden jullie een nestfunctie aan?

- Absoluut, we hebben een aparte ruimte waar kinderen kunnen ontstressen.
- Onze chill-out zone wordt via materiaal afgescheiden van de actieve ruimtes zodat kinderen die overprikkeld zijn tot rust kunnen komen.
- Helaas hebben we nog geen aparte ruimte waar kinderen die tot rust willen komen zich kunnen terugtrekken.

Hebben jullie het materiaal en de inrichting die nodig is voor kinderen die nood hebben aan rust?

- Onze voorzieningen zijn gericht op de noden van de kinderen. We hebben zachte kussens, knusse dekens, matrassen, een scheidingswand voor privacy en er zijn boeken en andere rustgevende snufjes!
- Voor kleine groepen hebben we een knus hoekje met leesmateriaal, kussens en knuffels, maar we werken nog aan de uitbreiding zodat meer kinderen hiervan kunnen genieten.
- We zijn nog bezig met het verzamelen van de benodigde spullen om een complete nestfunctie te creëren.

Voorzien jullie in toezicht en begeleiding voor de kinderen die nood hebben aan rust?

- We hebben altijd een attente begeleider in de buurt van rustruimte.
- Ons team houdt toezicht, hoewel er niet altijd iemand aanwezig zal zijn tijdens rust- en slaapmomenten.
- Momenteel is permanent toezicht op rustende kinderen niet haalbaar.

OPTIMALISERING VAN DE NOOD AAN RUST

- **Ontwerp kalme en inspirerende rustplekken**, voorzien van passend materiaal. Creëer speciale rustplekken waar kinderen zich kunnen terugtrekken en ontspannen. Deze ruimtes zijn ingericht om rust en kalmte uit te stralen en zijn voorzien van materialen die kinderen helpen om tot rust te komen en zich veilig te voelen.
- **Maak gebruik van visuele en tactiele hulpmiddelen** in de rustplekken. Om de rustplekken nog effectiever te maken, voorzien we deze van visuele en tactiele hulpmiddelen zoals zachte kussens, knuffels, en kalmerende visuals. Deze hulpmiddelen helpen kinderen zich comfortabel en geborgen te voelen, waardoor ze gemakkelijker kunnen ontspannen.
- **Implementeer rustgevende activiteiten en technieken** in de rustplekken. Naast het creëren van een rustige omgeving, bieden we ook rustgevende activiteiten en technieken aan, zoals ademhalingsoefeningen, mindfulness of rustige muziek. Deze activiteiten helpen kinderen om te ontspannen en emotioneel evenwicht te vinden.
- **Wees proactief in het herkennen van overprikkeldheid** bij kinderen. Onze begeleiders zijn alert en proactief in het identificeren van kinderen die overprikkeld zijn en behoefte hebben aan rust. Door vroegtijdig te signaleren en te reageren, kunnen we ervoor zorgen dat kinderen de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om zich weer prettig te voelen.
- **Train kinderbegeleiders in het herkennen van signalen** van overprikkeling en het bieden van gepaste ondersteuning. We investeren in trainingen voor onze begeleiders, zodat zij de signalen van overprikkeling bij kinderen beter kunnen herkennen en gepaste ondersteuning kunnen bieden. Door deze training kunnen begeleiders snel en effectief reageren om de behoeften van de kinderen te vervullen.

CHECKLIST: HUISWERKONDERSTEUNING

Een rustige ruimte en ondersteuning zijn noodzakelijk voor huiswerk tijdens de opvang. Kinderen worden verwacht om huiswerk te maken. Toon daar zeker begrip voor. Kinderen voelen zich erg verantwoordelijk dus moeten zeker de kans krijgen als ze die behoefte hebben.

Voorzien jullie een ruimte voor kinderen die hun huiswerk willen maken?

- We bieden een aparte ruimte voor huiswerk op elke dag van de week.
- We bieden een gedeelde ruimte waar de kinderen hun huiswerk maken. We zorgen er dan wel voor dat dit een plek is waar er rustige spelletjes gespeeld worden.
- We hebben geen ruimte die gericht is op het maken van huiswerk. De kinderen maken hun huiswerk onder begeleiding van leerkrachten of externe begeleiding.

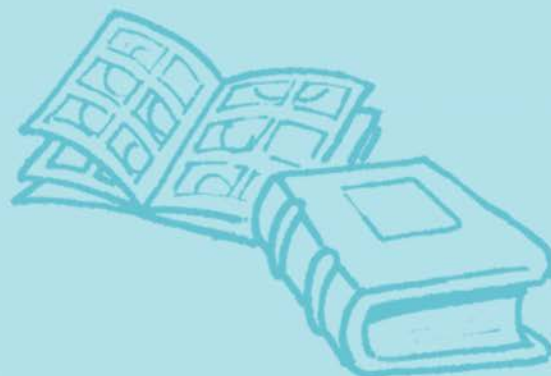
Is er in jullie opvang tijd voorzien zodat kinderen elke dag hun huiswerk kunnen maken?

- De kinderen kunnen in onze opvang elke dag hun huiswerk maken. We voorzien hiervoor minimale ondersteuning.
- We bieden alleen op specifieke dagen huiswerkondersteuning.
- We bieden geen ondersteuning, maar kinderen kunnen zelf tijd maken voor huiswerk.

OPTIMALISERING VAN HUISWERKONDERSTEUNING

- **Creëer een rustige en inspirerende ruimte voor huiswerk en vragen.** We bieden een speciale plek waar kinderen zich kunnen concentreren op hun huiswerk en vragen kunnen stellen als dat nodig is. Een ruimte die rust uitstraalt en gevuld is met de nodige benodigdheden om te leren en te groeien.
- **Geef kinderen de mogelijkheid om op woensdagnamiddag hun huiswerk te maken.** Ook als er geen formele huiswerkbegeleiding is, zorgen we ervoor dat kinderen in alle rust hun huiswerk kunnen maken als dat nodig is.
- **Bied tijd voor huiswerk aan tijdens elke buitenschoolse opvang.** Geef kinderen de vrijheid om te kiezen! Tijdens elk opvangmoment hebben ze de mogelijkheid om hun huiswerk te maken in een speciaal daarvoor ingerichte ruimte. Zo kunnen ze op hun eigen tempo werken en zich optimaal ontwikkelen.
- Indien je een stap verder wil gaan: **Organiseer leuke, educatieve activiteiten** die aansluiten bij hun leerdoelen. Op die manier wordt huiswerk maken niet alleen effectief maar ook leuk en inspirerend!

CHECKLIST: NOOD AAN VERZORGING

Van troost tot luisterend oor, in de opvang moet er niet alleen oog zijn voor het emotionele welbevinden van de kinderen, maar ook voor het fysieke welbevinden. Dat gaat van de verzorging van wondjes tot het voorzien van een geschikte plek voor wie ziek is.

Beschikken jullie over een ruimte voor zieke kinderen?

- Er is een speciaal aangewezen ruimte voor zieke kinderen waar ze zich kunnen terugtrekken en rusten.
- Er is een ruimte beschikbaar, maar deze moet mogelijk nog verbeterd worden om tegemoet te komen aan de behoeften van zieke kinderen.
- We hebben nog geen specifieke ruimte voor zieke kinderen ingericht.

Zorgen jullie voor voldoende verzorgingsattributen op verschillende locaties?

- Er zijn voldoende attributen zoals pleisters, desinfecterende middelen en verbandmiddelen beschikbaar op meerdere locaties in de opvang.
- Er zijn enkele verzorgingsattributen beschikbaar, maar mogelijk moeten er meer geplaatst worden op strategische locaties.
- We moeten nog meer verzorgingsattributen aanschaffen en deze op verschillende locaties plaatsen.

Worden de verzorgingsattributen regelmatig gecontroleerd op vervaldatum en hygiëne?

- Alle verzorgingsattributen worden regelmatig gecontroleerd op vervaldatum en hygiëne en indien nodig vervangen of schoongemaakt.
- Er is enige controle, maar het kan nog verbeterd worden qua frequentie of grondigheid.
- We moeten nog een systeem opzetten voor regelmatige controle van de verzorgingsattributen op vervaldatum en hygiëne.

OPTIMALISERING VAN DE VERZORGING

- **Creëer een rustgevende plek voor zieke kinderen om zich terug te trekken.** Voorzie een warme en gezellige ruimte waar zieke kinderen zich comfortabel kunnen voelen en tot rust kunnen komen. Een plekje waar ze even weg kunnen van de drukte en waar ze de zorg en aandacht krijgen die ze nodig hebben.
- **Zorg voor een 'EHBO-kit' op elke speellocatie.** Voorzie voldoende verzorgingsattributen op verschillende locaties waar de kinderen spelen. Zo kunnen we snel en adequaat reageren in geval van een ongelukje. Als je meteen kan ingrijpen, is het kind al snel weer aan het spelen.
- **Wijs een zorgzame verzorgingsverantwoordelijke aan.** De verzorgingsverantwoordelijke staat altijd paraat! Deze toegewijde persoon controleert regelmatig het materiaal en zorgt ervoor dat alles in optimale staat is voor het geval er hulp nodig is. Als jullie met onvoldoende personeel zijn om iemand deze rol te geven, dan kan de persoon die een kind verzorgt meteen ook controleren of er voldoende materiaal beschikbaar is en of dit nog in goede staat verkeert. Zo kan iedereen op elkaar rekenen, zelfs op drukke momenten.
- Indien je al op alles inzet, kan dit een extra stap zijn: **Maak een registratiesysteem voor incidenten.** Zo ben je proactief aan de slag! Via een registratiesysteem voor incidenten en ongelukken, kan je trends analyseren en preventieve maatregelen nemen om de veiligheid en het welzijn van de kinderen nog beter te waarborgen.

CHECKLIST: NOOD AAN OPBERGRUIMTE VOOR JASSEN EN TASSEN

Een georganiseerde opbergruimte draagt bij aan de kwaliteit van de opvang en het welzijn van de kinderen.

Beschikken jullie over een georganiseerde opbergruimte voor jassen en tassen, zodat die niet nat en vuil worden?

- Er is een duidelijk aangewezen ruimte met voldoende haken, rekken of kasten voor het opbergen van jassen en tassen.
- Er is een opbergruimte, maar deze kan nog georganiseerder en efficiënter ingericht worden.
- Er moet nog een geschikte ruimte gekozen worden voor het opbergen van jassen en tassen.

Maken jullie gebruik van labels of andere identificatiemogelijkheden voor de jassen en tassen van de kinderen?

- Absoluut. Elke jas en tas heeft een duidelijk label of identificatie zodat kinderen gemakkelijk hun eigen spullen kunnen vinden.
- Er zijn labels of identificatiemogelijkheden, maar deze kunnen nog verbeterd worden voor meer duidelijkheid.
- We moeten nog zorgen voor labels of identificatiemogelijkheden voor de jassen en tassen van de kinderen.

Hebben jullie een systeem voor verloren en gevonden voorwerpen?

- Er is een duidelijk systeem opgezet voor het bijhouden en teruggeven van verloren voorwerpen aan de eigenaren.
- Er is een basissysteem, maar het kan nog verbeterd worden om verloren voorwerpen effectiever terug te bezorgen.
- We moeten nog een gestructureerd systeem invoeren voor verloren en gevonden voorwerpen.

OPTIMALISERING VAN DE OPBERGRUIMTE VOOR JASSEN EN TASSEN

- **Creëer een knusse en georganiseerde opbergruimte** voor jassen en tassen. Het opbergen van jassen en tassen moet niet alleen praktisch zijn, maar ook leuk! Zorg ervoor dat de opbergplekken niet alleen de spullen veilig bewaren, maar ook speelruimte vrijlaten voor de kinderen. Houd het opgeborgen materiaal schoon en droog, zodat het altijd klaar is voor gebruik.
- **Maak gebruik van kleurrijke en duidelijke labels** of identificatiemogelijkheden. Geen ellenlange zoektochten meer voor ouders bij het ophalen! Duidelijke labels maken het gemakkelijk om de juiste jassen en tassen te vinden. Zo kunnen ouders sneller naar huis vertrekken en kunnen de kinderen zich verheugen op de volgende dag vol avonturen.
- **Betrek de kinderen bij het opruimen van hun eigen spullen.** Samen opruimen is niet alleen leuk, maar het stimuleert ook de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de kinderen. Moedig ze aan om hun jassen en tassen netjes op te bergen na een dag vol speelplezier.
- **Regelmatige controles en aanmoediging** van een opgeruimde opbergruimte. Af en toe een check-up van de opbergplekken zorgt ervoor dat alles netjes blijft en dat rommel snel wordt opgeruimd. Als de jassen en tassen zijn gelabeld met de namen van de kinderen, kunnen die ook worden betrokken bij het onderhoud van hun eigen opbergplek. Samen kunnen we de opbergruimte netjes houden!
- Indien je al op alles inzet kan dit een leuke stap zijn voor de kinderen: **Personaliseer de opbergplekken voor extra plezier.** Maak de opbergruimte nog specialer door kinderen de mogelijkheid te bieden hun opbergplek te personaliseren met stickers, namen en tekeningen. Op deze manier voelen ze zich nog meer thuis en wordt opruimen een creatief avontuur!

KORTOM...

In essentie draait de buitenschoolse opvang om het creëren van een omgeving waarin kinderen kunnen spelen, leren en zichzelf kunnen zijn. Met een gebalanceerde mix van speelkansen en zorg kan je elk kind een plezierige opvangdag bieden.

In een fijne opvang worden zorgnoden vervuld en zijn de speelkansen overvloedig. Maar om alles écht kindvriendelijk te laten verlopen moet je werking een goede, **kindgerichte structuur** hebben.

DE REGELS VAN DE OPVANG

DE REGELS VAN DE OPVANG

Structuur, dat is het geheel van werkwijzen, afspraken en regels die je hanteert in de opvang. Structuur vormt de basis van de hele werking.

Zonder duidelijke afspraken en regels kan de werking een broeinest van ongemakken worden. Kinderen kunnen struikelen over een rondslingerende boekentas of een ander kind kan zich onverwachts tussen een voetbalwedstrijd mengen om daar zijn lunch te nuttigen, en zo het spel van velen storen. En wanneer er geen duidelijke plek is afgesproken waar je mag schilderen kan er overal verf rondslingeren.

REGELS EN AFSPRAKEN ZIJN NODIG, MAAR...

Het is duidelijk, we hebben een solide basis van regels en richtlijnen nodig om de dagelijkse organisatie goed te laten verlopen. Maar we moeten oppassen dat we niet eenzijdig naar die structurerende regels kijken.

We verzinnen immers wel eens regels die weliswaar een soort orde creëren maar die tegelijkertijd belemmerend zijn (méér dan we denken) voor de speelkansen van de kinderen!

Daarom is het belangrijk dat onze regels niet alleen bedacht worden om beperkingen op te leggen, maar evengoed om een mooi evenwicht te vinden tussen structuur en speelvrijheid.

Want hoe vaak gebeurt het niet dat een regel op een of andere manier spel in de weg staat? Dan is iets verboden, en we weten eigenlijk niet meer precies waarom. Of het is een verbod dat in het leven is geroepen zonder goed stil te staan bij alle speelkansen. Of het is een regel waarvan we menen dat hij goed functioneert, maar we beseffen niet dat andere kinderen er nadeel bij ondervinden.

Vaak is dat soort eenzijdig kijken geen kwade wil. We stonden gewoon niet voldoende stil bij de vraag welke effecten onze regel precies heeft. We beseffen niet dat onze regel of afspraak de speelkansen in de weg staat. Gebrekkige regels doen onze inspanningen om een fijne speelcontext te realiseren gewoon teniet.

De luchtmatras kan nog zo vol geblazen zijn, als de ondergrond niet goed is, zal de luchtmatras nooit comfortabel liggen. Dat zie je in de praktijk, en als je goed kijkt: vaker dan gedacht.

PRAKTIJKSITUATIES: VOORBEELDEN VAN EENZIJDIGE REGELS

- **Bij het voetballen** vliegt de bal regelmatig over de draad. Wanneer de bal echter drie keer over de draad is gegaan, mogen de kinderen de bal niet meer gaan halen. Op die manier leren kinderen om niet zomaar vrijblijvend in het rond te shotten. Maar geen volwassene beseft dat de draad achter het doeltje feitelijk gewoon te laag is (1m60).

Het is bijna vanzelfsprekend dat de bal er geregeld over gaat. Dus: ofwel moet de draad hoger, ofwel verzinnen we een regel waarbij een kind de bal wél mag gaan halen. Eén kind is dan bijvoorbeeld 'chef-bal': hij/zij is de enige die de bal mag halen. En die zal er de andere kinderen er wel op wijzen dat ze niet te brutaal in het rond moeten shotten.

- **Nog een voetbalvoorbeeldje.** Om een en ander praktisch te laten verlopen zegt het reglement dat het eerste leerjaar op maandag mag voetballen, het vierde leerjaar op donderdag, enzovoort. Dat ziet er op zich hanteerbaar en correct uit. Maar kinderen spelen niet voortdurend 'per leerjaar'. Vaak zijn er enkele kinderen van diverse leerjaren die gemotiveerd zijn om samen te voetballen, maar het reglement laat het niet toe. Ze zien dan een quasi leeg terrein, bijvoorbeeld wanneer de dag haar einde nadert, maar er is geen regeling die dat samen spelen mogelijk maakt.

- **In de kast zitten gezelschapsspellen.** Er is echter geen regel die zegt hoe kinderen een spel zelf kunnen ontlenen. Ze zijn afhankelijk van de begeleider.
- **Het rollend materiaal** (go-carts, fietsjes, ...) mag niet worden gebruikt door kinderen van de lagere school. Anderzijds zijn er wel go-carts aanwezig die bestand zijn tegen gebruik van grotere kinderen. Maar... het is verboden. Een regel zou kunnen zijn: wanneer er nog maar een vijftiental kinderen aanwezig zijn mogen de go-carts met een gele sticker (deze zijn bestand tegen gebruik door grotere kinderen) worden gebruikt door de grotere kinderen.

DE OPVANG IS NIET DE SPEELTIJD OP SCHOOL

De regels in de opvang hoeven niet exact dezelfde te zijn als de regels van de speeltijd. Wanneer de opvang in de school zelf georganiseerd wordt, gebeurt het wel dat alle regels die de school hanteert tijdens de speeltijd gewoon overgenomen worden.

We begrijpen dat zoiets gebeurt, er valt inderdaad wat voor te zeggen. Maar tegelijk is het zo dat de opvangcontext feitelijk anders is dan de speeltijd, en dat die 'andere context' ook wel eens andere regels wenselijk maakt.

Het is dus best denkbaar dat de regels verschillen al naargelang het gewoon speeltijd is of opvang. Zeker voor de buitenruimte kan dit een aandachtspunt zijn.

PRAKTIJKSITUATIES: VOORBEELDEN VAN SCHOOLREGELS

- Een bepaald speeltuig mag in de speeltijd niet worden gebruikt door kinderen van de lagere school. Dat betekent niet noodzakelijk dat dat ook in de opvang verboden is. De omstandigheid is anders, dus de regel kan ook anders zijn.
- Tijdens de speeltijd wordt er niet rondgereden met fietsjes en driewielers. In de opvang mag dat wel.
- Tijdens de speeltijd mag er niet met een bal onder het afdak worden gespeeld. In de opvang zijn er mousse ballen die speciaal zijn voorzien om mee onder het afdak te spelen.
- In de rand van de speelplaats is er een kleine zone met struikgewas. Tijdens de speeltijd is dat verboden gebied. Een regel die overigens moeilijk te hanteren is omdat het struikgewas een potentieel fijne speelplek is. Tijdens de opvang (met een kleinere groep kinderen) is het denkbaar dat deze zone toegankelijk is.

EEN GOEDE STRUCTUUR GEEFT VRIJHEID VAN SPELEN

Eenzijdige regels kunnen de ruimte voor spel en zorg dus beperken in plaats van bevorderen. Het is daarom van belang dat we onze regels durven in vraag stellen en deze zo sterk mogelijk bedenken vanuit de kinderen.

Let wel: het gaat er dus niet om minder regels te gebruiken, het gaat er wel om dat de regels zó worden geformuleerd dat ze voor kinderen vanzelfsprekend aanvoelen. Veelal gaat het om verfijnen van de regels.

Regels op maat maken van kinderen vraagt wat creatief denken. Maar het loont de moeite! Houd daarbij rekening met de volgende speelkansen...

Denk aan...

- **De kans om samen te spelen met kinderen van andere leeftijd.** Geef altijd aandacht aan de kansen voor kinderen om met andere leeftijdsgroepen te spelen. Samen spelen is immers een waardevolle ervaring die hun ontwikkeling ten goede komt.
- **De kans om specifiek materiaal te ontlenen.** Is er materiaal dat weinig wordt gebruikt, en ligt dat aan onze regelgeving? Een reden om een en ander te herdenken...

Denk aan...

- **De kans om als kind je eigen plekje te kiezen.** Laat onze aanpak toe dat kinderen een plekje kunnen innemen voor rust, actief spel, creatief spel, ontmoeting, ...? Zien we hier beperkingen, dan is dit een aanleiding om aan oplossingen te denken.
- **De kans om op een prettige manier je vieruurtje te eten.** Hebben we een aanpak (en een speciale bij mooi weer...) waardoor het vieruurtje een gezellig, geborgen moment is? of laten we hier teveel aan het toeval over?
- **Een intensief spelaanbod op woensdag.** Op woensdagen, wanneer kinderen langere tijd aanwezig zijn, kunnen we intensiever spelaanbod aanbieden. Denk aan activiteiten zoals het maken van een cross-parcours, bouwen van hutten en kampen met groter bouwmateriaal, of het organiseren van thematische spellen zoals een carwash.
- **Een regeling waarbij kinderen 'altijd' kunnen buiten spelen.** Zoiets vraagt in de regel een specifieke taakverdeling van de begeleiding. Het is de moeite om hierop in te zetten.

KORTOM...

De bouwstenen van kwaliteitsvolle buitenschoolse opvang worden gevormd door een stevige structuur, die zowel de zorgnoden van kinderen vervult als volop speelkansen biedt.

Flexibiliteit in groepsindeling, intensief spelaanbod, optimalisatie van binnen- en buitenspeelruimtes en verrijking van spelmateriaal zijn slechts enkele sleutelaspecten om dit te bereiken.

Het streven naar een omgeving waarin kinderen vrij kunnen spelen, leren en groeien, staat centraal in het creëren van een opvang die echt aanvoelt als een thuis.

Wat maakt een buitenschoolse opvang tot een kwaliteitsvolle opvang? Met de inspiratiegids "**Van avontuur tot structuur: de buitenschoolse opvang door de ogen van kinderen**", vol visie en tips, kun je als organisator of kinderbegeleider concreet aan de slag!

Deze gids werd geschreven door Kind & Samenleving in opdracht van Stad Mechelen. Ze is mede tot stand gekomen dankzij de steun van het agentschap Opgroeien van de Vlaamse overheid.

De publicatie is gebaseerd op een actieonderzoek naar een kwalitatieve speelomgeving in de buitenschoolse opvang. Dat actieonderzoek liep in 2023 en werd uitgevoerd door Kind & Samenleving. Aan het onderzoek werkten drie Mechelse scholen mee. We willen alle kinderen, begeleiders, en directies van de deelnemende scholen bedanken voor hun input, die de basis vormde voor deze publicatie.

Redactie: Lisa Verrando, Peter Dekeyser
Vormgeving: Lou Van Hauwe
Eindredactie: Johan Meire
Illustraties: Peter Dekeyser
Druk: Zwartopwit

**kind &
samenleving**

MECHELEN

Opgroeien Vlaanderen
is kansrijk opgroeien

© 2024 Kind & Samenleving